

Právní postavení rodičů při osvojení

Abstrakt

Cílem této diplomové práce je analýza české právní úpravy postavení rodiče při osvojení. Podstatou osvojení je podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, především statusová změna právního postavení rodiče a dítěte, která spočívá v zániku příbuzenských vztahů, včetně povinností a práv k původní rodině osvojence. Následkem osvojení je tak zánik vztahu mezi rodičem a dítětem, který je považován za základní statusový vztah rodinného práva. K zániku příbuzenských vztahů však nedojde v případě osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého.

První část práce se v krátkosti věnuje pojmu rodina, zamýšlí se nad její důležitostí a možnou definicí tohoto pojmu.

Druhá část se zabývá rodičovstvím v právním slova smyslu, účelem této části je určení toho, koho lze za rodiče v souladu s českou právní úpravou považovat, komu svědčí rodičovské povinnosti a práva a převážně kdo tvoří základní statusový vztah rodič a dítě. V rámci této části je zvláště probírána právní úprava mateřství a otcovství. U právního institutu otcovství je uvedena jak právní úprava jeho určení, tak i právo otce popřít své otcovství.

Třetí část je zaměřena na právní úpravu vzájemných povinností a práv, které jsou obsahem vztahu utvořeným mezi rodičem a dítětem a které jsou postupně osvojením oslabovány, až následkem rozhodnutí o osvojení zcela zaniknou. Značná část je věnována převážně povinnostem a právům rodičů vůči dětem, jelikož ty tvoří hlavní podstatu tohoto vztahu.

Čtvrtá část se zabývá právním institutem osvojení. Začátek této části je krátce věnován pojmu osvojení, dále základním pojmům a charakteristickým znakům jak osvojení nezletilého, tak osvojení zletilého.

Pátá část se podrobně zaměřuje na právní úpravu souhlasu s osvojením, primárně na právní úpravu souhlasu rodičů. Právo souhlasu rodiče s osvojením je významným osobním právem, které má zásadní dopad na právní postavení rodiče, proto je mu věnována v této práci taková pozornost. Tato část je také věnována možnosti osvojení bez souhlasu rodičů, jelikož občanský zákoník upravuje i výjimky, kdy není k osvojení potřeba souhlasu rodičů. V rámci této části je rozebírána i role rodiče jak při okamžité péči, tak při péči před osvojením, která je v našem právním řádu obligatorní podmínkou osvojení. Závěr této části je věnován změně právního postavení rodičů v souvislosti s kladným rozhodnutím o osvojení.

V závěru práce je probírána německá právní úprava právního postavení rodičů při osvojení, kterou obsahuje německý občanský zákoník *Bürgerliches Gesetzbuch*. Účelem této části však

není poskytnout podrobnou analýzu právní úpravy v tomto ohledu, avšak zaměřit se na klíčové právní instituty ovlivňující právní postavení rodičů.

Hlavním cílem této práce je analýza právního postavení rodičů při osvojení v současné právní úpravě. Za cíl si kladu zodpovědět tyto dvě základní otázky: Mění postavení rodičů při osvojení? A pokud ano, tak jakým způsobem? V rámci stanoveného cíle objasňuji, koho lze označit za rodiče v právním slova smyslu, a uvádím, jaké povinnosti a práva jsou spojena s právním postavením rodiče, a to nejen v rámci osvojení a poté bude uvedeno, jak se změní právní postavení rodiče po osvojení.

Dalším dílčím cílem práce je se pokusit v rámci analýzy problematiky právního postavení rodičů při osvojení zodpovědět, zda lze v některých aspektech právního postavení rodičů spatřovat jisté právní nedostatky či úskalí při její aplikaci, pokud ano, pokusím se navrhnout jejich možná řešení. Zároveň v této souvislosti nastíním odlišné názorové postoje, které zastávají odborníci v komentářových literaturách.

Posledním dílčím cílem práce je porovnat německou právní úpravu postavení rodičů při osvojením v německém občanském zákoníku s českou právní úpravou. Především jsem se snažila zaměřit na právní úpravu, která se liší od české právní úpravy a která by mohla být inspirací a zároveň možným řešením nedostatků české právní úpravy.

Klíčová slova: rodiče, osvojení, rodinné právo